

julljus årligen till kyrkan. Ljusen skulle vara så stora, att det gick 4 - 5 stycken på varje pund. (1 pund = 425 g).

-+-

Mycket av det som stått att läsa i detta häfte om Alanäs kapellkyrka har åtminstone varit obekant för undertecknad.

Ännu finns det åtskilligt att berätta, t.ex. om kyrkans yttre målning, kyrkväktare, organister, prästbostället o s v. Det skulle också vara intressant att tala med äldre församlingsbor. Vad minns ni om Alanäs kapellkyrka?

Ni har väl läst "Hös pälsmakares syn" på s 3 i detta häfte. Gustav Hedenvind-Eriksson skall också få avsluta detta häfte med berättelsen:

Min första julotta

Varje dag gav sitt speciella tecken på att man närmade sig den stora midvinterhelgen. När den rike lappen, Klockar-Ante kom med sin väldiga hjord i skymningen över den vita sjön, visste man, att endast fjorton dagar återstod.

Den kvällen kunde man höra vargtjut i väster någonstades på det vilda Gismusnäs, där ripflocken skördade vidknopp vid de stora myrarna och älgen skavde rönn bortom kala åsar.

Några dagar efter Klockar-Ante kom Abbe i Jogdaberg i sin avhårade päls, med en rund lädersäck över axlarna, lastad med frusen fjällfisk och dragen av en liten nordfjording, som tycktes gå mot döden vart han gick. Det säkraste tecken på att julkvällen äntligen stod för dörren var likväl, när gammel-Isak kom full och svepte med sin färla över byns alla invånare. Då han omsider lyfte ned glasögonen från pannan och vinglade iväg för att mäta nästa granne skäppan full, var det vanligen tid att tända ljusen i de höga stakarna på långbordet, vilket likt en stor och bred upphöjelse under bländande vit duk stod mitt på det halmtäckta

golvet och väntade sin uppgift. När så alla hemstöpta ljus brann ordentligt, grep man sig under skämt och gamman an med dopp i grytan, för att sedan utföra några mindre sysslor före själva julkvällsvarden, som äts mycket sent och varade länge. Först skulle nämligen korna liksom hästarna ryktas och ha extra gott nattfoder. Sedan måste för ändamålet stöpta ljus placeras så, att de kunde brinna hela natten. Ty även djuren skulle förnimma, att Kristus var född denna natt, den största och underligaste natten på hela året. Och tiggaren, som kommit till gården, blev även han högtidsfägnad denna kväll.

Men även andra gäster bjöds till den efterlängtade midvinterhögtiden, bland dem en säregen familj, torpare på min morfars hemman. Gubben hette Per, var värmlänning och kallades därför Värmlännings-Per.

Hans hustru hette Märta och levde i idel saga. Folk sade om henne, att råkade hon någon gång tala sant, så skedde det av misstag. Hon var moder till en rad döttrar, alla friska och välväxta, fullblodiga och kraftiga kvinnfolk, så fattigt de växt upp. De körde, högg timmer, gjorde grovsysslor och trivdes gott.

Alla var sällsamt matfriska och gjorde stor heder åt julkvällsbordet. Ännu ser jag, när jag vill, deras blossande ansikten under ljusens fläktande sken, när de begynte bli mätta. Då rätade de på sig, andades ut, brast i skratt och grep sig åter an med att äta.

Moraklockan i köket slog sina gälla slag, och så småningom fick jag klart för mig att julkvällen var över, att det var morgon, att jag somnat vid kvällsbordet, att mormor sett till att jag kom i säng, och att hon nu väckt mig, så att jag hann bli färdig att följa till julottan.

Då blev jag med ens klarvaken och befann mig snart på en stol framför brasan i köket. Ännu minns jag mina iakttagelser av gårdshunden och katten denna

julmorgon. Hunden låg nedom spisen, han tycktes vara lika mätt som jag och betedde sig som skulle han ha kunnat ge sitt skinn för att slippa göra sig undan det tidiga morgonstöket. Katten satt på spishörnet och tycktes vara av ungefär samma mening.

Men tiggaren. Skulle inte även han upp och följa till ottan? Nej, förklarade min mormor. Tiggaren kommer troligen att sova till annandagen och då hålla julandakt med sin påse och käpp någonstans på vägen till Ångermanland.

Det lät roligt, tyckte jag, och fantiserade om honom, hans påse och käpp, tills jag satt nedbäddad i skrinkan och hästen satte av som en pil nedåt viken, där en hel kör bjällerklang närmare och fjärmare steg i nedmörkret och gav mig den föreställningen att jag upplevde en sällsam saga. Alla kyrkskjutsarna ilade i rad efter sjön, det var en mil till kyrkan, således en skaplig åktur i ottan. De förbiilande stickningsbuskarna, vilka utmärkte vägen, gav min inbillning ny riktning.

De liknade gummor i tjocka yllesjalar, tyckte jag, och snart var de julkäringar, slutligen käringar från Jogdaberg på väg till julottan. Fast deras verkliga ärende var naturligtvis att utröna, vart Abbe gjort av den fina rödingen. Men nu kom de inte längre. De måste stiga ur vägen och niga för den snabbfotade hästen, för min far som körde, för min mor som gång efter annan bad honom att för all del hålla inne vidundret i skaklarna. Men djupast neg de för mig, som nu var på väg till min första julotta och hade nästan lust att sjunga, men måste tycka synd om dem. För julskjutsarna var många, och innan de stigit ur vägen och nigit för den sista, var det ljusan dag. Och då måste de vända åter med oförrättat ärende, åter till Jogdaberg och vakta Abbets rödingsjö, så att endast aftonsolen fick sälla sitt guld över fiskstimmet.

Men snart fick min naiva inbillning annat att syssla med. Ända från kyrkdörren och långt ned på viken hängde vita, röda och mångfärgade lyktor i uppstuckna

granbuskar på båda sidor om vägen. Det var som att åka in i Vintergatan och min puttifnaskersjäl fylldes av bävande andakt inför denna oanade prakt. Var det väl vår Herre själv eller den mångomtalade Anders-Jakob, som planterat dessa så underbart skiftande ljus? Måhända skulle jag nu äntligen få se denne man, varom jag hört så mycket, men litet eller intet förstod.

Vid denna tanke fylldes med ens mina öron av kyrkklockornas sång. Och det förundrade mig icke längre att de två jättarna Ritjel i söder, Tå i norr på andra sidan gränsen till Ångermanland, blev så rasande första gången dessa klockor ringde på det höga näset att de grep var sitt block och kastade det på kyrkan.

Nåväl. Så stod nu hästen i stallet och tuggade sitt doftande julmorgonshö. Återstod således att ta sig in i kyrkan, vilket tycktes komma att bli krångligt nog. Jag hade nämligen aldrig förr i mitt liv sett så mycket folk på en gång och grep med ängslan min mors hand.

Det tog en god stund innan mina ögon vant sig vid det bländande ljuset. Men när jag omsider kunde se mig omkring ordentligt, föreföll det som upplevde jag allt för underbara ting för att vara verkliga. På varje bänkplats fladdrade ljus, och från de väldiga kristallkronorna under det höga valvet riktigt regnade en strålgans med sådan kraft, att jag ville krypa under bänken och gömma mig, men blev tillsagd av mor att sitta stilla. För nu befann jag mig i Guds hus och måste försöka vara stilla en stund.

Först mötte mina ögon altartavlan. Den upptog hela väggen ovan altaret och var en koncis berättelse i bilder från kristusbarnet i krubban till Kristi återkomst på himlens skyar. En stor och gripande berättelse, som småningom blev livs levande, därmed nästan skrämmande, så jag ville ta händerna för ögonen, men lyfte i stället blicken mot det himmelshöga valvet och upptäckte nu att där svävade keruber med långa basuner för munnen. De bådade till domedag och fyllde min själ med sällsam bävan.

Men på läktaren höll Värmlands-Sundin och Vildnorskens timmerhuggare och "brosslare" onyktert väsen. Bland dem befann sig även Kramfors permanenta dagakarlar, dammvakten stor-Johannes, som älskade musik och som därför en vår efter flottningen farit hem till Gudbrandsdalen och köpt sig ett positiv att spela på. Han tycktes vara i färd med att ordna platser åt sitt följe. Somliga bröt på norska, andra på finska och ingen visste, varifrån de kommit. Jag antog, att de dumpit från månen och sålunda hamnat, dels på Trångvattenberget, dels på Harrsjöskogen och var egentligen endast halvmänniskor. Att inte den väldige Anders-Jakob kastade ut dem, tänkte jag halvhögt, men måste nu vända min uppmärksamhet mot kyrkvärden, vilken hängde upp numret på psalmen och vände tavlan mot församlingen.

Men prästen då, ja, han var skrudad i mässhake och i färd med altartjänsten, gjorde uppehåll endast medan han tog en pris snus. Därpå knäppte han åter händerna om mässboken och fortsatte som existerade icke vare sig stor-Johannes eller Vildnorskens "brosslare". Och jag begynte känna ringaktning mot bl a orgeltramparen, ty hade jag varit stor och innehaft någon syssla i Guds hus, skulle lufsarna från månen icke blivit gamla på läktaren.

Men nu stämde orgeln upp psalmen. Den brusade som en älv om våren, och jag tyckte det var vår. Keruberna under valvet var med ens dragande gäss och trumpetande tranor, vilka drog uppåt Gismusnäs, Bjurbäckarna och Svantjärnarna. Ljuset från de glittrande kristallkronorna blev till solsken och gubbarnas flintskallar borta i bänkraderna till nakna kullar, vilka getterna betat av eller västanstormen slipat så att inte ett strå kunde växa på dem.

Men när jag åter kom i kontakt med verkligheten, kunde mina öron icke uppfånga mer än ett halvt dussin röster, vilka sjöng psalmen som den skulle sjungas. Över dem alla hördes stor-Johannes bas från läktaren och Klockar-Antes sagolika stämma från en av de första bänkarna. Där satt han i sin päls med silverkrage, bredvid honom syntes hans lilla hustru, också högtidsklädd. Han höll psalmboken

på raka armar framför sig, såg mot de basunande keruberna i valvet och sjöng med vidöppen mun. Han kunde sin sak, och jag lyssnade som om jag lyssnat till ett sällsamt eko.

Omsider var predikan slut, och utgångsmarschen spelades. Nu blev det åter trängsel i dörren, sedan kappkörning på hemvägen och, när man körde förbi varandra, ordväxlingar och hejarop. Anders-Jakob hade svettats vid orgeltrampan utan minsta resultat, kantorn frusit om fingrarna på klaviaturen utan att ha lyckats locka flera än stor-Johannes och Klockar-Ante och några andra till ordentlig sång, medan prästen inte fått fram tårarna på mera än en enda gumma. När allt kom till allt, var måhända jag den ende i hela församlingen, som hört keruberna basuna denna julotta, som sett frälsaren i krubban, sett honom dö och uppstå från de döda, sedan fara till himlen för att i tidens fullbordan komma åter på skyarna och döma levande och döda, onda och goda. Antagligen var jag också den ende, som hållit rättrådig dom över Vildnorskens "brosslare" på läktaren.

Sedan har jag mera än en gång vid hägkomsten av dessa grobianer måst medge, att jag själv, skam till sägandes, begått mer än ett pietetsbrott i mitt liv. Frid och vila i förgängelsens tidlösa natt är således det minsta jag nu ändå kan önska dem vid detta minne av mig själv och denna min första julotta.